

DE

1757 3a

DISPOSITIONIBVS^{3a}
PARENTVM INTER LIBEROS
NVNCVPATIVIS

5

EXERCITATIONEM IVRIDICAM

AVCTORIT. INL. I. CTOR. REG. FRIDERIC. ORDINIS

PRAESIDE

D. IOAN. PHILIPPO CARRACH

IVR. PROF. PVBL. IVRID. ORDINIS ADSESS.

REG. SOCIET. TEVTON. GOETTING.

SODAL. HONORAR.

D. IVNII A. R. G. H. c1o1occliv.

PVBlice DEFENDENDAM

EXHIBET

IOAN. FRIDERIC. GVILIELM. AVGVSTINN

HALBERSTADIENSIS.

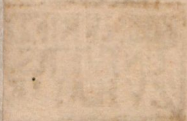
HALLAE SALICAE
PRELO IOAN. FRID. GRVNERTI.

17/28

DISPOSITIONIBVS
PARENTVM INTER LIBEROS
D. IOAN PHILIPPO CARRACH
IOHANNI FRIEDERICO
MUNICHIAVSER
XVIII IOAN FRIEDERICO

VIRO PERINLVSTRI
EXCELLENTISSIMO GENEROSISSIMO
D O M I N O
FRIDERICO AVGVSTO
LIBERO BARONI

DE
V E L T H E I M

SVPREMAE SERENISSIMI DVCIS BRVNSVICENSIS
ET LVNAEBVRGENSIS CVRIAE PROVINCIALIS GVELPHICAE
PRAESIDI SPLENDIDISSIMO, ORDINIS IN PROVINCIA
HALBERSTADIENSI EQVESTRIS DEPVATIONE
INSIGNI, DYNASTAE TERRARVM HARPKE,
ADERSTEDT, WEISSAND REL.

MAECENATI GRATIOSISSIMO INCOMPARABILI
LIBERALITATIS EROGATIONE MVNIFICENTISSIMO

NEC NON

VIRO REVERENDISSIMO
PERINLVSTRI GENEROSISSIMO
D O M I N O
IOANNI FRIDERICO
LIBERO BARONI

DE
M V N C H H A V S E N

ECCLESIAE CATHEDRALIS HALBERSTADIENSIS
CANONICO CAPITVLARI PRAELATIONE, INSIGNIBVS
REGIAE MILITIAE CAPITVLARIS CASTRENSIQVE
ADVOCATIA FVLGENTI, DOMINO TERRARVM
LEIZKAV, MOECKERN, HOBECK REL.

MAECENATI GRATIOSISSIMO BENIGNISSIMO

PERENNEM PROSPERITATEM
OBSEQUII VOTA SOLVENS
PRÆCATVR
DIGNITATI EORVM

DICATISSIMVS DEVOTVSQVE
IOAN. FRID. GVIL. AVGVSTINN.

ubtilissimo verborum pensitato-
re non indignam fusciperem
operam facto sermonis delectu
absoluendam, si VESTRAM, VIRI
PERINLVSTRES, in me effusionem, si
ab accumulatisfima VESTRA voluntate

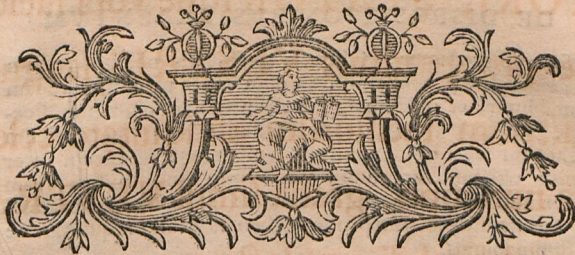
) 3

pro-

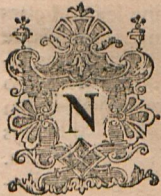
profecta munera, si largitiones ex re fami-
liari ipsum benignitatis exhaurientes fontem
gloriae commendarem et recordationi. In
suggerendis poliendo, quidquid in me est in-
genii et exiguarum animi facultatum, fer-
vientibus beneficiis dulcissimo functi estis
perbenevolentium officio Patronorum, qua-
lem vtrumque VESTRVM, MAECE-
NATES PERINDVLGENTES, pro-
ducto longinquitate fauore laudandi laetissi-
sima mihi obtigit occasio: quin nuper aca-
demicae vitae meae prospexisti, PERINLV-
STRIS VELTHEMI, largissima libe-
ralitatis VELTHEMIANAЕ in me colla-
tione,

tione, cuius beneficii in hominem non infipientem collocati documentum statuturus periculum iam facio virium, quibus, teneris ac fragilibus pro indole scientiis imbibendis vacantium, concessurum TE atque ignotum spero. Ne vero hos, quorum laudes verbis consequi vix possum, temeraria offendam oratione, fileo iam VESTRA, VIRI SPLENDIDISSIMI, publicam pariter ac meam in causam merita, inscriptarum potius FVLGIDISSIMIS NOMINIBVS paginarum veniam a VOBIS demisse peto, pro diuturnitate incolumitatis VESTRAE gloriaeque NVMINI SO-
SPI-

SPITATORI, STATORIque vota facio,
eademque pro gentibus VESTRIS sangui-
nis et illustrium facinorum antiquitate cele-
bratissimis nuncupo, gratia simul VESTRA
fauoreque admirabili amplecti me ut perga-
tis, supplex infimis a VOBIS impetrans
precibus. Valete. Hallae Salicae VI. Eidus
Maias A. R. G. H. c1c1ccliv.

DEO MAXIMO BENE IUVANTE
EXERCITATIO IURIDICA
DE
DISPOSITIONIBVS
PARENTVM INTER LIBEROS
NUNCVPATIVIS.

§. I.

on vbiq̄ue in nuce iurisprudentiae Romanae
eruenta sola valet Criticorum voluntas, nec
folis horum consiliis et vigilantia consu-
lum stant muri ciuitatis legitimae. Ibi cer-
te in hanc eundem est sententiam, vbi fru-
stra versaremur in Areopago, Regibus ma-
nu omnia regentibus, ouilibus, scholis I.

Thema scri-
ptionis.

Ctorum et foro hasta Praetoris ornato lustrandis ad compo-
nendum arte iuris argumentum. Recte tamen etiam quoad
ea, quae demum IUSTINIANI edictis ad legum tabulas adie-
cta, non in pluribus locis aqua et igne opus est, quam noti-
tia antiquitatum. Sed ne per inuolucra et integumenta haec
per-

A

per-

2 DE DISPOSITIONIBVS PARENTVM

perspexisse credamur, subtracta aenigmatis obscuritate vim eius emendate proponemus. Vnum caput ex omni iure iam scrutabimur, et quidem de re testamentaria; plura non dicemus. Nuncupatiuam, quam castissimi aevi antiqui pace cum I. Ctorum secta omni vocarim, voluntatem parentum inter liberos vltimam, et, quod magis forte inclamandum, eam ipsam non ore semper prolatam, sed picto litteris sermone consignatam in scenam prodire iubentes paulo inquisitiu de ea disputabimus.

§. II.

Defectus privilegii testamenti parentum inter liberos antiquissimo aevo Romano.

Nulla prius temporibus in condendo testamento privilegia, nisi quae fagi beneficio Respublica militibus studiosissima gabino cinctis indulserat. Caeterum firma et inconuulsa legum decemuiralium sanctio, quae ius esse volebat, vti de pecunia tutelae suae rei paterfamilias legasset, seu qualem dixisset legem. Quemadmodum vero non qualicumque ratione, sed comicialis auctoritate factus et ad superstitionem vsque religiose obseruatis sollempnibus regebatur, legesque sibi imperari sinebat Quiritium populus: ita veteres cerebrum Phoenicis escitasse ex PLVTARCHO potius intellexeris cum ERASMO, quam sine vmbra quadam et imagine legis ad classes populi Romani rogatione perlatae pronuntiatam cuius de asse et vncis hereditariis deque fortiendis ex morte ipsius lucris sententiam, vel signatam ideo ceram. Nec licebat pro arbitrio statuere in tradendis hereditario iure bonis, quum ob mancipationis ritum non in pectore testatoris, sed in eius ore aenea in libra nasci videretur successiois norma. Neque ergo vlla paternae de prole tantum sua herede facienda vel exherede voluntatis praerogatiua, sed praeter militiam omne ex sollempnibus robur. Quo dein ordine quae praecceptorum legitimorum versabili conditione immo vera transfiguratione varia testamentorum singularis iuris praecipuo donatorum nata sint genera, audire iam non iuuat, quin post COTHOFREDOS, BRISSONIOS, PITISCOS, HEINECCIOS,

cios, post sexcenta alia Galliae, Belgii et cis-Rhenani orbis decora, quae lac Themidis, quorum terga nostri spectant, in superuacuum hac in causa iactarems verba. Formata vero recentiori aetate ad militarium testamentorum similitudinem quandam privilegiique fauore ornata vltimarum inter genera voluntatum principem fere tenet locum dispositio parentum inter liberos, in cuius vnus contemplatione nostra iam stabit cura; missis, quae de ipsa nouissimi iuris in castrensium hominum legibus diiudicandis norma, de internecini morborum generis in alterandis testamenti sollempnibus efficacia, deque Principis iudicium custodiam commissarum tabularum auctoritate, de laxiori ruri degentium in cogendis testibus conditione, de religiosae liberalitatis praerogatiua Pontificiarum rescriptionum sanctione magis adhuc firmata, quaeri possent ac statui. Sollicitos iam praebuere sese quum dispositionum paternarum inter liberos vniuersim tum sigillatim testamentorum huiusmodi commentatores praeter alios B. DN. SAMVEL STRYKIVS, HENR. HAHNIVS, CHRIST. WEIDLINGIVS, IO. PHIL. SLEVOGTIVS, IO. MAVRIT. FICHTNERVS ac VIR CELEBERRIMVS IO. FLOR. RIVINVS, quorum penu expilata de spoliis opimis gloriandi, vel affectata quadam nouitatis specie recitandi tradita animus non est: quare nec summis argumenti huius capitibus adumbrandis iam immoramur. Ea saltem expedire visa obseruationcula, quod exactissimi iuris interpretes plures mox versentur in sola scriptarum dispositionum, quas inter liberos valituras parentes condunt, contemplatione, nec ad nuncupationem istiusmodi voluntatis vltimae respiciant, mox praeter testamentum ac diuisionem parentum inter liberos alios disponendi modos haud commemorent.

Introductum
iure Rom recent.
privilegium testa-
menti par.
int. lib.

§. III.

Quenam stet legibus, quae iurisperitorum sagacissimis de testamento parentum inter liberos sententia, protritum est,

Indoles testa-
menti parent.
int. lib.

A 2

4 DE DISPOSITIONIBVS PARENTVM

est, siquidem illa demum *ultimæ voluntatis declaratio, qua solius prolis definitur successio*, istam sortitur adpellationem: quocirca natorum dubiorum resellendorum fategit INLVSTRISSIMVS REGIS AC REGNI SVMMVS CANCELLARIVS DN. SAMVEL L. B. DE COCCEII *in lur. Civil. Conzrou. Tit. de Testam. milit.* Prorsus tamen alienam a fine non ducō adnotatiunculam de substitutione vulgari ac pupillari, directæ aequæ vti fideicommissaria, extranei in fauorem ex dispositionibus parentum inter liberos iuxta formam priuilegiatam conditis neutiquam valitura. Quin verba ipsa *Praefationis Nouellæ CVII. oportere morientium voluntates, quando sunt parentes, omnibus modis INTER FILIOS tenere*, politaque in his ratio datae sollempnium omittendorum veniæ non sinuat fideicommissorum legatorumue praeter liberos cuiquam largiendorum facultatem: vt fileam restrictionem indulti iuris singularis disertam ad liberos exceptaque aliorum omnium lucra in *Lege fin. C. Familiae eriscund. et L. 21. §. 1. C. de Testamentis*, quas CONSTANTINI M. THEODOSII II. et VALENTINIANI III. sanctiones quoad caput et cardinem quaestionis de parentum testamento inter liberos ratas esse iussit firmasque IVSTINIANVS, adiecta solum claritatis certitudinisque eiusmodi dispositionum causa designatione eorum, vnde veram dubiisque vacuum intelligere liceret parentum cautionem.

§. IV.

Defenditur
valor disposi-
tionis par.
int. liber.
nuncupati-
nae in gene-
re.

Ergone, vbi arcem & firmamentum priuilegii voluntatis parentum quarimus in tria ista constitutionum noui nouissimi-que iuris, quam laudauimus §. *praec.* stabit assertio nostra, dari parentum inter liberos dispositionem, priuilegiatam puta, mera vigentem ex nuncupatione? Operam nos lufuros quilibet censuerit, si ex istis, quæ perscribendas vltimæ voluntatis tabulas requirunt, quæ *subscriptione* tempus confectæ ceræ declarari, filiorum nomina propria manu notari, vncias demum, ex quibus liberi here descripti, non *signis numerorum, sed per literas*

teras indicari præcipiunt, sine scriptura rite perfici adstruere conemur carentem sollempnibus parentis legem supremam. Præter legitima fulcimenta vero sinistris admodum auspiciis iura fingi quis ignorarit, quum vel vulnera atque cicatrices artis nostræ sine medela ex sententia textus parata sanare damnosum sit. Sed, Deum virtute dicam, vt propter periculum hoc conuassarem aliquid, atque hinc me conicerem protinus in pedes, e re esse non duxi. Immo nec pertimescimus, munitentorum quidquid exstruatur contra nuncupationem parentum ex Lege Germanica, nempe MAXIMILIANI I. IMPERAT. *Ordinat. Notar.* anno c1010xii. promulgata *Tit. II. von Testamenten*, vbi eadem, quæ supra ex Transalpinorum & Pontæ vicinorum Principum oraculis retulimus, iterum statuta. Omnia scilicet plana sistit mens IMPERATORVM ratioque functionum, quam ipsi inferi curaruut sacrarum tenori rescriptionum. Verissimum quidem est, ea, quibus effatorum istorum auctoritas continetur, verba pleraque adscriptionem in exponenda voluntate vltima adhibendam sese referre. Attamen non omnino excludant illa determinatum certumque decessoris arbitrium alia significandum ratione. Etenim quæcunque illæ formulæ sermonis enuntiatiuæ sunt, quantum attinet ad modum testandi vel diuisionem liberis imperandi, dispositiuæ autem non sunt, quum non nisi formam scriptis inter liberos vltimum proponendi edictum paternum tradant perspicuendæ testantium menti maxime idoneam. Perpendamus sacri affatus CAESAREI documentum triplex. Ita certe CONSTANTINI M. AVG. iussio *Lege 26. C. Famil. eriscund.* comprehensa sonat: *Inter omnes duntaxat heredes suos — — siue caprum neque impletum testamentum, vel codicillus, seu epistola parentis memoretur, siue quocunque alio modo scripturæ quibuscunque verbis, vel iudiciis mueniamur relictæ — — de iuncti dispositio custodiatur.* Singularem tantum imperfecti testamenti inter liberos vim habentis visionem respicit, priuilegiumque parentibus vtriusque sexus commune statuit *Lege 21. §. 1. C. de Testamentis* vnita legislatorum voluntas. *Correctoriam*

6 DE DISPOSITIONIBVS PARENTVM

riam partim & suppletoriam legum harum vtrique adhibens manum IVSTINIANVS in *Nouella CVII Cap. I.* non alium verborum profitetur ordinem quam fini huic vtiq̄ue respondentem, vt nec vola, nec vestigium deprehendatur restrictæ ad scripturam prærogatiuæ, nec ore tradendi dispositionem inter liberos adempta parentibus potestas. Parum commode quoque adstruitur plenarius allegatæ nuncupationis eiusmodi defectus in iis, quarum facta iam mentio, constitutionibus; certe non statim addicenda videtur his hæc negantibus. Quod enim ad *Legem fin. C. Famil. eriscund.* atinet, obuia ibi sunt ista: *sue quocunq̄ue alio modo scripturæ quibuscunq̄ue verbis, vel INDICIIS inueniantur relicte.* Quæ, licet ex formula ipsa ad scripturæ tantum legis paternæ trahenda rediderim auctoritatem, generalis tamen amplissimæque significationis est vox *indiciorum*, qua omni parentum voluntati inter liberos vltimæ prospexit CONSTANTINVS, quum alias isto adhuc tempore stricta obtineret verborum interpretatio in testamento etiam nuncupatio verborumque in eo aucupium, quæ veteris æui vitia prorsus demum exesse iussit duodeuicennio post CONSTANTIO & CONSTATE Coss. siue CONSTANTINVS FIL. siue CONSTANTIVS ipse edicto ad populum, quod exhibet *L. 15. C. de Testamentis.* Sollemnitati itaque verborum directorum & imperandi facultatem indigentium si alia qualiscunq̄ue supponatur loquendi formula, vnde tamen colligi possit defuncti voluntas, eam nihilofecius contra regulam iuris eatenus vigore præditam pronuntiat CONSTANTINVS, quatenus parentum dispositio est solos inter liberos. Reprehendit vero IMPERATOREM hunc IVSTINIANVS obsecuritatis arguens legem, nec indicii porro locum daturus secundum *Præfationem Nouelle CVII*; numne sic istud nobis extorquetur præsidium? Vix ita censuerim, quum pro substrata materia, prout arti cogitandi studentes edixere semper, accipienda sint verba emendationem complexa. Iungit Numa Romæ nouæ indicii coniecturas & quamlibet scripturam, obscuritatem ac diuinationis necessitatem ex nimia priorum rescriptio.

INTER LIBEROS NVNCVPATIVIS. 7

scriptionum CAESAREARVM indulgentia oriundam carpit, iurgiaeque amputaturus normam suggerit æstimandi priuilegia vltimæ parentum inter liberos voluntatis, quæ dubiis exempta sit atque perspicua. Sed nuncupationem, qua certa est, relictici eo minus intellexerim ex *Praefatione* citata, quum IVSTINIANVS ipse hæc subiecerit *Capiti Nouellae primo* finalia verba: *quod eius manus et LINGVA habet omnem virtutem chartae præbitam.* Fecerat antea legislator verba de dispositionis scriptæ priuilegio dignae characteribus; quam vbi perorarat causam, subiungens rationem quandam vniuersalem linguae testatoris simul iniecit mentionem. Quare, quum præcedens oratio non nisi ad testamentum scriptum tendat, atque in argumentis voluntatis parentum recensendis versatus fuerit IMPERATOR, quæ nullam linguae largiuntur partem in perficienda dispositione, non potuit non eo subducere rationes in *sine Capitis*, vt vindicaret eandem virtutem testamentis parentum inter liberos citra omnem scripturam, vel ad minimum citra eidentem scriptionis claritatem, ore prolatis. Hæc inueniens ego quidem ex fallente augurum disciplina responsum dedisse mihi non videor. Quodsi vero subtiliter tantum & penscilate scripta iudicaris, & suspicionem alius adhuc haurias interpretationis, leuius haud est sententiæ nostræ fulcrum rationum istarum, quam cum IMPERATORE fœcundissimo legum artifice spiritum dixeris constitutionum vitalem. Dupliciter, quas commemorauimus, ratione nituntur sanctiones. Alteram communem omnibus, alteram *Iustinianæ* deprehendimus propriam. Illa in cultu, quem parentum præceptis debent liberi, hæc in obice obscuritati ponendo & perspicuis reddendis latet parentum dispositionibus, quod abunde loquitur præfamen rescripti *Iustiniani* correctorii. Fauet autem vtrumque fundamentum vindictis dispositionum nuncupatiuarum. Sententiosæ nimirum formulæ, *oportere morientium voluntates, quando sunt parentes, omnibus modis inter filios tenere*, vnde reuerentiam, ad quam parentibus exhibendam tenentur liberi, in causa remissorum testantibus inter

8 DE DISPOSITIONIBVS PARENTVM

ter liberos parentibus sollempnium esse monuerunt SVBLI-
MISSIMVS SVMMVS CANCELLARIVS *Iur. Civ. Controv. Lib.*
XXIX. Tit. 1. quaest. 10. et PERINLVST. quondam DN. IVST.
HENN. BOEHMERVS *Introd. in Ius Digest. Lib. XXIX. Tit. I.*
§. 13. derogaret circumscribenda limitibus & cogenda inter
eos archiores testandi libertas parentum. Certitudinem ex
aduerso & perspicuitatem voluntatis eorum vltimæ probatio-
ne per testes vel, si his plena fides fieri non possit, aliqua ta-
men conciliata sit, iurisiurandi necessarij præstatione vel,
prout opportunum videtur, delatione euinci quis negarit? Si-
lentio iam tramitto analogiam iuris, quæ eundem venire iubet
in censum duo ista summa testandi genera, aliud scilicet
scripto, aliud nuncupatione perfectum, vti in sollempni ita & in
minus sollempni dispositione. Caput istud constitutionis MA-
XIMILIANI I. quod ob stare nobis censetur, IVSTINIANI
repetit normam, ideoque his ipsis, quæ pro soluendis huius no-
dis in medium protulimus, cum nostra facillimum est ad con-
ciliandum assertione.

§. V.

Varii modi
condendi
probandique
dispositio-
nem paren-
tum inter li-
beros nuncu-
patiuam.

Quotiescunque ergo alia ratione præter scripturam iuxta
Nouelle CVII. dictamen concinnatam explicata est explorata-
ve testantis inter liberos voluntas, deque ea declarata constat,
plenissimum eidem accommodandum esse robur, suadentibus
existimo legibus. Rem ipsam ita cape. Nullam plane haberi
sollemnitatis respectum, soliusque suscipi probationis nego-
tium, CAESAREA indigent oracula. Hinc neque testium
numero sollempni, neque vilo nuncupationis ritu anxie obser-
vato, quos requirit alias nuncupatiui indoles testamenti, quale
præter amplissimos plures legum commentatores & iurispru-
dentiae ciuilibus inuestigatores diiudicandum sistunt BORDARD.
PARDILVS, IOACHIMVS NERGERVS, IEREM. EVERARD.
LINCCKIUS & Summi Nominis I. CTUS VIR INLVST. FER-
DIN. AVG. HOMMELIUS, dispositio parentum inter liberos
nuncupa-

nuncupatione absoluenda non indiget. Quum enim ad fir-
 manda asserta veritatemque euincendam sufficiant testium sal-
 tem duorum elogia, secundum *L. 12. D. de Testibus*, coram iis
 quoque voluntatem parentum per nuncupationem recte ex-
 primi sensere iam I. Cti minime vulgares HARTMANNVS
 PISTORIS *Quaest. illustr. Libr. I. Quaest. 2. n. II.* RICHTERVS
Decis. XXIX. n. 34. COTHMANNVS *Vol. II. Conf. XCIX. n. 202.*
 IOAN. BRUNNEMANNVS *ad Ambent. Quod sine C. de Testa-*
ment. n. 14. IO. SCHILTERVS *Exercitat. ad Pandect. XXXIIX.*
 §. 128. Neque aliter comparatum est cum dispositione scripta,
 quae requisitis, quas *Nouellae CVII.* imperat auctoritas, vel pror-
 fus destituitur, vel eorum intuitu non omnibus absoluta est
 numeris, testium autem siue subsignatione siue praesentia sola
 roborata. Huius profecto indolis est vltima voluntas scriptis
 quidem concepta nec tamen a testatore ipso exarata nec ab eius-
 dem subscriptione praesidium consecuta, in qua vero condenda
 testium adhibita praesentia. Respondit IN LVST. I. CTORVM
 REG. FRIDERICIANAE ORDO interprete Praefide iura dispo-
 sitionis huiusmodi maternae, quae manu atque subnotatione
 testatricis inter filium nepotemque ex filia de successione sta-
 tuentis carebat, sed rogante testatrice a testibus chartae man-
 data, praelecta disponenti, demum a quatuor testibus sub-
 scripta impressisque munita erat signaculis. Singulare materno
 isti auitoque de bonorum sortiendorum ratione commentario
 adhuc insertum caput, exercitae nimirum in ecclesiam libera-
 litatis, de qua tamen partes non disceptabant, quum recte qui-
 dem in scripto pariter ac in nuncupatio parentum inter libe-
 ros testamento, si vel nullus vel vnicus tantum adfuerit testis,
 exulet pia fauor causae, omnino tamen duobus praesentibus
 testibus, prout in omni testamento ad pias causas obtinet, sit
 attendendus. Absimile non est testamento paterno inter li-
 beros absque testantis scriptura coram testibus condito aliud
 vltimarum voluntatum genus, si nempe iis in locis, vbi coram
 Tabellione atque duobus testibus legem de bonis dicere extre-
 mam non licet, Tabellionem fumere calamus testator iusserit,

10 DE DISPOSITIONIBVS PARENTVM

paginasque ita procedere, vt vel folius Notarii vel simul vnus vel duorum testium siue praesentia tantum, siue consilio quoque manue vtatur subsignante. Quo etiam spectat Tabellionis opera, verum citra omnem testium praesentiam, vel vnico solum aduocato, confectum testamentum iis in terris, vbi coram Tabellione quidem, sed duobus testibus concurrentibus, testari fas est. Opus autem est in quacunq; earum, quas recensuimus, inspectionum iureiurando testium ad asserenda ea, quae circa condendas tabulas contigerunt, quo constet de voluntate disponentis quoad singula dispositionis argumenta; quam iuratum testium depositionem cuiuscunq; alius etiam testamenti nuncupatiui requirit auctoritas *L. fin. C. de Testamentis. GE. AD. STRVVIVS Exercitat. ad Pandect. XXXII. th. 14.* Quod si autem duos non rogauerit disponentes testes, mortuusue sit quidam ex rogatis, vel neutrius eorum haberi possit copia, indeque sacramenti illorum fide testamenti vindicari nequeat ingenuitas: de veritate tamen eruenda non est desperandum. Quum enim sollempnium nulla habenda sit ratio, probationis folius necessitas neutiquam refragatur petitioni testamento nitenti eiusmodi argumentis firmandae, quae faciunt ad suppleendum iureiurando, quod plenae deest probationi: vti nec prorsus reiici merentur, quae adeo verisimilem reddunt dispositionem, vt iureiurando, quod purgatorium vocant, reo momentorum satagendum sit elidendorum. Eo enim, quod ex coniecturis valere parentum inter liberos dispositionem non sinat IVSTINIANVS docente *Nouella CVII. Cap. I.*, minime efficitur, eundem omni plane vi probandi accedenduae aliis et cumulatiuis deinde stabiliendi dispositionis vigorem priuasse singularia, quae circa declarationem voluntatis, consilium testandi, modum erogandi bona ipsum infinitaque alia occurrunt, momenta. Etenim in eo solum laborauit IMPERATOR, vt incertae istiusmodi ambiguaeque voluntati omnimodam, quam priorum indulgentia Principum fortita erat, detraheret efficaciam, neque sine causa grauissima legitimam immutandam iudicaret successionem: quae legislatoris sententia vtique diuetsissima est a negatione

tione virtutis adminiculandi et eundem in modum, quo alias probationis imperfectae ratio inicitur, instruendi litem. Mutuam praeceptorum disciplinae legalis consensionem et conspirationem, seu iuris analogiam, iterum in medium proferimus, quo luculentius nostrae fundamentum ob oculos ponatur adser-tionis. Datur iure recentiori, IVSTINIANI ex iussione quum in *sphum fin. Inst. de Fideicommissar. hereditat.* tum in *Legem vlt. C. de Fideicommissis* relata, modus fideicommissa et aequalia his legata imperandi privilegio adfectus, in quo non nisi voluntatis probatio citra sollemnium auctoritatem est perpendenda, si nimirum praesenti testator iniungat heredi necessitatem restituen-di fideicommissum praestandique legatum. Soluti solle-mnibus quibuscunque formaque festiva fideicommissi, cuius restitutionem testator heredi coram imperat, ideo se cepisse profiteatur IVSTINIANVS, *quia cunabula fideicommissorum a fide heredum pendent et substantiam acceperunt, unde nec depe-rire vltima testatoris debeat voluntas fidei heredis commissa, sed voluntati mortuorum prospiciendum sit et aequitatis ratio procedat, legesque iustis dispositionibus testatorum omnimodo heredes obedire compellant.* Quo constantius autem sit man-datum tale decessoris, iurante prius de calumnia legatario vel fideicommissario nullis aliis aduentitiis probationibus requisitis sacramenti religione adigendum esse statuit legislator fidu-ciarium heredem ad veritatem dicendam, recusans vero ma-nifestationem suae dispositionis ipsius suae quantitatis relictae ad exequendum defuncti mandata iussu cogitur IMPERATO-rio. His autem, quas recitauimus, vtriusque functionis IV-STINIANEAE fundamentis si reliqua iungas duplicis huius auctoritatis verba, inprimis *Legis vlt. C. de Fideicommissis*, haud adeo ineptum iudicaris argumentum ab iis ductum ad modum probandi dispositionem parentum inter liberos nun-cupatiuam, electa ab his, qui in eiusdem allegatione requies-cunt, fide negantium ac religione. Tunc enim, vbi per te-stium sollemnitatem res ostendatur, et numerum testium et nimiam requiri subtilitatem monemur, ne quid falsitatis incur-

rat per duos forte testes compositum testamentum. Quadrant haec ipsa legalis argumenta oraculi ad parentum interliberos testantium nuncupationes, si liberis heredibus institutis vel cuidam ex illis vltima perfequendi iussa imponatur necessitas: qua de causa, cur de communi eorundem dubitandum sit effectu, me quidem fugit. Sed quodsi non improba fuerit libido, in his operam posuisse monitis, et vindicasse dispositionum ore nuncupatarum vel solitariam vel optandam delato iureiurando probationem, haesitandum tamen forte esset in admittendo idcirca iureiurando tam suppletorio quam purgatorio, prout sacramentorum iudicis arbitrio ob imperfectas probationes praestandorum vocantur genera. Sane in ea quoque, quam dicitur §. *fin. Inst. de Fideicommissariis hereditat.* et *L. vlt. C. de Fideicommissis* diserte ponunt, inspectione privilegio suffultam fideicommittendi rationem non nisi sacramenti ab herede vel coherede exigendi licentiam ei, cuius interest, largitum esse autumant *IUSTINIANVM*; quod in primis superstitem eum, cuius fide ac religione res discutienda, postularer, ut eo viuus exempto prorsus excideret spe demonstrandae vel eliciendae veritatis, qui lucrum ex vltima voluntate captaret nuncupatiua. Vnde prono fluere videtur alueo, quod minor adhuc esse debeat fauor momenti, in quo ad exemplum tantummodo trahenda sint aliam rogatae in causam legis fundamenta. Ego vero nullus a me impetrare possum, ut neglecta interpretatione oraculi supra excitati, ex quo eiusdem patet ratio, ex sola, quam tradidit *IMPERATOR*, negotium aestimem visione. Suedent potius naturae maxime consentanea eoque nomine bis legi digna iussionis *CAESARAEAE* verba leuiorem etiam probationem, non simpliciter quidem, sed eum admittendam in finem, ut non secundum tritissimas solum peruulgatasque de pondere probationum regulas, verum, quo praesertim voluntati defuncti quouis modo consulatur, pro varietate argumentorum haec, quoad grauiora sunt et momentosa, sacramenti fide confirmantur, quoad leuiores habentur et veri non adeo similia, eadem elidantur. Quod heredis fiduciarii iusiurandum

randum suppletorium vel fideicommissarii purgatorium pro quantitate probationis rectissime decerni, obseruando notauit STRYKIVS *Vf. Modern. Lib. XXXVI. Tit. I. §. 9.* Simillima autem est et maxime gemina natura fideicommissi, quale capita ista iuris designant, atque edictorum a parentibus inter liberos hereditatis et a morte pendentis lucri causa pronuntiatorum: quapropter idem his destinasse haud incommodum ratus fu- rim liquidius iudicandi et ex tenebris ea extrahendi artificium. Quod sicco transeat haec IVSTINIANVS pede quum in ele- mentis doctrinae iuris tum in oraculo, quod ex Codice in medium protulimus, nobis parum aduersatur, nec inde refel- lendorum, quae tradidimus, peragitur negotium. *Suppletorii* et *purgatorii* iurisiurandi voces recentioris aevi sunt, inauditae atque inuitatae ea, qua omnes vixere iuris ciuillis tam antiqui quam recentioris auctores, aetate. Peregrinitatis tamen ipsam a iudice profectam insimulare delationem, prohibent ca- pita fragmentorum et constitutionum, praecipue *L. 31. D. de Iureiurando*, qua non solum, quod suppletorium nobis audit, ceu DION. GOTHOFREDVS et interpretes saltem non omnes existimant, verum etiam id, quod purgatorium vocamus, nititur; siquidem saepe in dubiis causis iudices, exacto iure- iurando, secundum eum, qui iurauerit, iudicare innuit CA- IUS. Magis adhuc stabilita iudicis in religione partium ad litis decisionem excitanda libertas vti a DIOCLETIANO et MAXIMIANO AA. in *L. 3. C. de Reb. credit. et iureiur.* ita et a IVSTINIANO ipso *Lege 12. C. Eod.* Quum itaque non igno- rari aetas ista iudicium in exquirenda partium fide auctori- tatem, naturalis efficit et necessaria rerum consequentia, iuxta easdem regulas esse dirimendam de quibuslibet momen- tis, in quibus de probatione tantummodo quaeritur, conten- tionem. Quin, si Pontificii demum cautione iuris inualuis- se iudicium potestatem citra partium delationem exigendi ius- iurandum largiamur, eoque ex capite vtrumque sacramenti istius genus nostris vindicemus foris, non incongrue tamen, stante illo, quo nunc vtimur, ordine iudiciorum huc trahenda essent

essent praestandi iudicium ex imperio iurisiurandi fundamenta, quum, de quo copiose iam differuimus, satis habendum sit ostendisse veritatem voluntatis testantium inter liberos vltimae. Pauci effluxere menses, ex quo secundum haec principia modum huncce probandi efficacem dispositionem fideicommissariam matris, quam filiae praesenti, quae deinde post matrem diem subierat supremum, cuius ergo religionis nulla amplius poterat haberi ratio, mandasse ferebatur, tuitus est INCLVTVS I. CTORVM REGIAE HVIVS ACADEMIAE ORDO respondente Praeside: quamuis quoad causam controuersiae subiacentem ipsam, si plenius erui alias non potuerit, purgatorio de credulitate in fine litis plurimum dandum fore, per nonnulla fideicommissariis, quales se iactabant, aduerfantia coniectare licuerit argumenta, simulque ob deficientem intuitu honorum ex fideicommissio restituendorum disponendi facultatem legi non omnino standum fuerit maternae.

Distinctio
specierum
dispositio-
nis parentum
inter liberos
respectu ma-
teriae.

§. VI.

Pluscula iam protulisse mihi videor de diuersa probandi dispositionem nuncupatione parentum ad liberos peruenientem ratione, nec ad aliquem hac in re adhuc allisurus seopulum. Igitur formam earundem externam vt politioem cultioremue requiram pro vario ipsius vltimae voluntatis genere, classibusue, in quas decessorum colliguntur sententiae, non est, siquidem externa haec testamentorum, codicillorum, hisque affinium dispositionum differentia ad variam se refert sollempnium indolem. Vnica vero dispositionum, quae successio- nis modum statuunt, non est distinctio a forma externa et sollempnibus petita: aliam potius ei iura iungunt a forma interna seu rectius a materia pendentem. Simplicem hinc ex necessaria consecutione conficimus conclusionem, priuilegiis etiam superbientem vltimam voluntatem non vbique aequalem esse inuicem, quoad materiam siue formam internam. Equidem ex hac intelligimus notas et characteres distantium ac dissimillimarum dispositionum constantes, nulli vnquam sollempnitatis
exter.

externae obnoxios discrimini. Certe testamenti atque codicillorum dispar ex institutione heredis directa aestimari debet natura. Aliud quoque est, vncias assignare vel etiam rem singularem, aliud a legitimo quidem non recedere successione ordine, sed singula cuinam cedere debeant hereditate comprehensa bona, definire. Neque excludenda sunt a privilegio dispositionis parentum inter liberos, quibus lucrum aliquod cuidam ex heredibus, quod ipsi demum ex morte disponentis fructui est, tribuitur. Tandem facinus est, peregrinis tantum delectari, immo scelus, hostilia sequi Romanorum castra, transfugarum more, dulcissimumque negligere laboris fructum, qui natus est patriorum institutorum gloria. Exploratorum itaque prope vtramque Romam defunctis officio nobis ad oras revertendum est patrias, quo, Germanicae succedendi normae quid proprium sit hac in causa, contueamur. Singula haecenus enarrata momenta paulo curiosius atque contentius nunc erunt nobis exponenda.

§. VII.

Perelegans prae cae Romae I. C. tis creditum fuit testamentorum ab omni alia sehedra omnique decessoris iussione diuortium sola nixum conceptione verborum, quum imperatiuis directisque, non ad rogationem descedentibus et obliquis vtendum esset ad scribendum nuncupandumue heredem formulis. Verum non licet aequilis captare muscas, ac desinunt merito nugari graues legum scrutatores post *Legem 15. C. de Testamentis*, quae ademit ipsis pristinam ineptias agendi occasionem et caullationum refecauit materiem. Quare nunc iure Romano recentissimo et in Germania vis testamentorum vnice latet in heredis directi institutione, quae essentiale, philosophorum vtar dicendi genere, testamenti constituit et materiam eiusdem. *Lege, tis, DNI PARENTIS Praesidis Diss. de Different. Iur. Rom. et Germ. in Heredis Institutione Voluntaria et EIVSD. Diss. de Diff. Iur. Rom. et Germ. in Hered. Institut. necessaria.* Parentum autem, qui testantur inter liberos, ea inprimis cura debet esse diligentissima, vt liberos ac descenden-

de Testamen-
to parentum
inter liberos
nuncupa-
tuo tan-
quam Ima
specie dispo-
sit. par. int.
lib. nuncu-
pat.

dentes omnes scribant heredes, saltem in legitima, vel exheredes adiecta causa ex *Nouella CXV.* petita. Quodsi hac in re quid neglectum, testamenti in propria significatione iure destituitur et effectibus quaecunque parentum dispositio sollempnis aequae ac minus sollempnis iuxta *Nouellam CVII. Cap. I. Nouell. CXV. Cap. III.* INLVSTRIS. DN. L. B. DE COCCETTI *Iur. Civ. Controv. Lib. XXIX. Tit. I. quaeest. 10.* Ex ipsa quoque bonorum substantia, et proprietatis non usufructuario iure, titulo vniuersali seu in parte bonorum quota, non in parte quanta seu re singulari, quorsum et referenda est pecuniae summa, porro directa heredis destinatione, nequiquam fideicommissaria lege, pure itidem neque conditione, neque die, ex quo vel in quem hereditate gaudendum sit, neque modo accedentibus, tandem absque onere praestandorum legatorum aut fideicommissorum, legitima relinquenda est his, qui causa ad exheredes scribendos liberos ex auctoritate *Nouellae CXV.* sufficiente diserte addita hereditate expresse non sunt priuati. *cit. Nouell. CXV. Cap. III. in fin.* SAM. STRYKIVS *de Cautel. Testament. Cap. X. §. 10.* DN. PARENS Praefidis honorabilis tituli institutionum mentio, si deinde bona quaedam singularia destinata sint heredi, cui debetur legitima. Longissime tamen a visione hac distat alia, si nimirum legitima ipsa directo & plenissimo heredis institutionis titulo ei cedat, sed vel aliis liberis praelegatorum tantum obuenerit, vt inde salua non sit legitima, ad quam supplendam hoc agendum est in casu, vel assignata simul bona certa, siue adiecta aestimatione siue non; siquidem talis bonorum singularium ab vno ex liberis possidendorum aut quantitatis pecuniae ei soluendae designatione implicite continet diuisionem inter liberos, ea nempe testatoris mente, vt reliqui liberi quidquid superest bonorum, fortiantur: qua designatione si fraudem legitimae factam censent eiusmodi heres, vt pariter supplementum illius exigat, ipsi est integrum. Nuncupatiuum inter liberos testamentum itaque est vltima voluntas parentum citra scripturam validam declarans

INTER LIBEROS NVNCVPATIVIS. 17

declarans heredem directum ex liberis et interliberos. Scripturam si adhibuerit testator, sed vel alienam, vel die et consule carentem, vel numerorum significatione, non integris litteris, vncias perscripserit, adsint autem argumenta probandi *Spho V.* tradita, tanquam nuncupatione perfectum valebit testamentum. Idem obtinet, si vel testamentum nuncupatiuum sollempne admixtis heredibus legatariisue extraneis adfectarit testator vel scriptum sollempne ad extraneos lucri aliquid pariter perferens, indeque his, quae ad priuilegium inter liberos testamentum scriptum requiruntur, destitutum, cui tamen vltimae voluntati testimonii plenius deest robur. Extraneo quidem proficuum esse nequit eiusmodi testamentum, quum arceant eum ab omni spe lucri perspicua *Novellae CVII.* verba. Sed non obstat admixtio, quo minus inter liberos ipsos obseruetur paterna maternaue sanctio, quam testator, licet non adiecerit clausulam saluandae dispositioni, si sollempnibus forte caruerit, accommodat, omnino valere cupit: quum non tam sollempnitatis, quae deest, extraneique admixti studio, quam errore in re testamentaria hausta apud nos ex peregrinis legibus succubuisse censendus sit, suadeantque summa interpretationis principia eam voluntatis hominum acceptionem, quae subsistere dispositionem potius quam corruiere iubet. Vt ergo vtiq; standum sit hic tristissimae iuris regulae, quod vtile per inuile non vitietur.

§. VIII.

Quemadmodum instaurato sanioris interpretationis vsu per *Legem 15. C. de Testamentis* circa corticem verborum directorum in testamento ad indolem eius describendam non haeremus, nec vnquam, testantibus antiquissimis legibus patriis, haesere Teutonici sanguinis populi, solidiusque iam suppetit fundamentum diiudicandi testamenta, directi scilicet heredis institutio: ita nec obliquum iam curamus in codicillis genus sermonis, vbi imperatiuis etiam confici possunt formulis.

De codicillis
parentum inter
liberos
nuncupati-
uis, quae
Illa species
dispositio.
par. int. lib.
nuncupat.

C

Con-

Constans itaque perpetuumque indicium codicillorum directi defectus est heredis, fideicommissorum ex aduerso et post aequalitatem a IUSTINIANO stabilitam legatorum constitutio. Rectissime inde colligimus, adesse codicillos nuncupativos parentum inter liberos, si directus heres scriptura ad dispositionem inter liberos minus apta vel sola nuncupatione institutus non sit, legata vero heredibus legitimis inter se imperata, vel fideicommissio vnus alterue horum in reliquorum grauatus sit favorem, nec non si directus quidem ex liberis nominatus sit heres, sed non iuxta tenorem *Nouellae CXV.* cum *Nouella CXVIII.* collatum. Posterius hoc momentum distinctius nunc exponendum. Vsumfructum, non proprietatem legitimae vel etiam plurium, quam haec comprehendit, immo omnium bonorum si heredi legauerit testator, si rem singularem, licet quantitate superet legitimam, non partem hereditatis quotam destinari, si secundum tantummodo esse iusserit heredem non primum, qui legitimae intuitu primus esse deberet, si eidem fideicommissi solum iure largitus sit partem bonorum quotam, quamquam maiorem ea, quae directae per modum institutionis vindicanda fuisset ipsi, si citra causam exheredandi *Nouella CXV.* comprobata apposuerit institutioni, directae quoque et primae, conditionem vel diem siue totius legitimae respectu siue quoad aliquam eius partem: aequae est ac si praeteritus sit quis ex heredibus legitimis, et intestatae successionis lege portionem hic nanciscitur filialem. *Nouell. CXV. cap. 3. princ. et §. 14.* Clausula tamen codicillari, quae dispositionem animo conditam testandi in euentum nullitatis immutat eamque *obliquat*, MENOCHIO recte iudicante *Lib. IV. de Praesumption. praef. 60. n. 82.* si munitum sit testamentum, pro codicillis ad heredem ab intestato directis habetur, ex quibus hic portionem filialem ab intestato sibi competentem morteque in ipsum transmissam fideicommissi lege vel plane et simpliciter vel ad tempus, si nempe *dies ex quo* heredi legitimo dictus sit, restituere tenetur ei, qui in ipsius locum quoad heredis institutionem primam directam ac puram est
 furro.

furrogatus, quae tamen restitutio detractionem supponit legitimaе pariter ac Trebellianicae cautibus *capitibus 16. et 18. X. de Testamentis*, vnde animaduersio B. DNI BOEHMERI *Instit. Iur. Canon. Tit. eod. §. 8.* Hunc in modum rem accipiendam esse, intuitu cuiuscunque dispositionis, sollemniter, iamdum deduxit DN PARENS Praefidis *Diff. de Hered. institut. necessar.* cui responsum subiecit INL. I. CTOR. HALLENS. ORDINIS sententiae huic seruiens firmandae; quin et alias saepius IDEM haec iuxta principia pronuntiauit O RDO. Facile nunc apparet, codicillorum nuncupatiuorum praerogatiua adfectarum subesse toties causam, quoties citra id, quod in dispositione inter liberos scriptis concepta requiritur; condatur parentum dispositio inter solos determinans succedendi normam liberos, vno tamen alteroue eorundem quoad heredis institutionem directam praeterito. Supra iam binorum mentionem inieci casuum, vbi Praefes pro codicillis eiusmodi nuncupatiuis parentum MAGNIFICI I. CTORVM ORDINIS nomine responsum dedit. Quum autem vtriusque ratio facti, quam vtrique respicit dectio, nonnullis plenius constet momenti, quae extrinsecus partim et appendicum quadam similitudine rei cohaerebant, breuiter de his pro necessitate verba faciamus. In dispositione, cui quasi testamentum conditura quatuor testium praesentia adscita prospexerat. in qua tamen testatricis manus et subnotatio nulla, sed exarata omnis voluntatis significatio iubente testatrice a testibus, qui et nomina et signaculorum impressionem addiderant, instituerat faemina heredes filium et ex filia, quae fato ante matrem occubuerat, nepotem, ita vt vniuersa immobilia, agrorum, pratorum, salutusque quidquid ad disponentem spectabat, nec non creditum thecae nummariae peculium, instrumenta ruri colendo apta, res mouentes, penus, suppellex et quaecunque alia ad rem familiarem pertinentia filio obuenerent, hic e contrario nepoti aliquam nummorum penderet summulam, cuius solutionem annuam definitam indulserat simul filio, statuens pariter, quanti partem ex praediis compensandam ducat, quanti numeratae

meratae pecuniae, mouentium rerum, atque fuppellechilis adentarium causa legarit. Deficiente prorsus heredis directi nominatione, quantum ad nepotem legitimum successorem atinebat, testamenti vis nullatenus vindicanda erat dispositioni illi, nec tamen ea pro diuisione accipi poterat inter liberos, quum successionem legitimam et eam, qua ab intestato gauisus fuisset nepos, non admisisse testatrix. Hac ideo fluxit consecutio: *Dass die quaeſtionirte Disposition, wann die adbibirte Zeugen eydlich bestaercken, dass solche auf der Erblasſerin Verlangen zu Papier gebracht, ihr vorgelesen, vnd sodann von ihnen vnterschrieben worden, zwar weder als Testamentum noch als Diuſio maris inter liberos, jedoch als ein Codicill beſtehe, also die ganze Verlassenschaft auf der Erblasſerin Enckel H. M. F. zur Helfſie ab intestato verfallen, dieser gleichwol solche Helfſie iure fideicommiſſi vniuerſalis detracta legitima & Trebellianica seiner Mutter Bruder H. M. T. zu restituiren schuldig sey.* In altero, de quo agitata mentio, casu fratres omnem defunctae fororis hereditatem mobiliarem, quae legis, cui in prouincia standum est, cautione alias marito debetur superstiti, sibi eam vindicare studebant ob causam, quod mater morte pridem deleta, vbi extremum fere traxisset spiritum, forori actorum praesenti ore declarasset, semet ipsi quodam valerudinis genere tentatae et infirmo afflictae corpore ad vitam commodius agendam aliquot mille Imperialium futura largiri ex hereditate prae vtroque fratre praecipuum, ea tamen lege, ut post fata filiae olim integra huius ad fratres peruenirent bona. Penſitatis vniuerſis, quae causae cohærebant controuersae, momentis demum ita censendum erat: *Dass nach denen von beyden Partheeyen in actis angeführten Umstaenden zwar die angebliebe mutterliche Disposition in formalibus bestaendig seyn würde, jedoch theils an deren existentia zu zweifeln, theils eine renunciatio von Seiten derer Kläger geschehen, zudem solche Disposition vor ungültig (respectu bonorum filiae priorum & eius, quod excedit legitimam) zu halten, allensals der hinterbliebene Ehemann der Tochter die legitimam und Trebellianicam abzu-*

abziehen Rechts habe. Immo si decessor dispositioni vel non prospexerit appendice, quam dicunt clausulam codicillarem, in euentum deficientium testamenti efficaciae requisitorum, subintelligi debere eandem ideo reor, quoniam optimo quouis et eo, quem leges sinunt, modo ultimam valere testator quilibet cupit voluntatem nec eam destitui exitu, vti nec error imperitorum, praesertim subtilioris, quae concernit genera voluntatis vltimae, distinctionis neglectus ad mentem testatoris praesumptam eliminandam sufficit. Etenim lapsus circa omissam salutarem istam imprecationis formulam si sciuisset, eandem accommodam futuram aut sustinendae dispositionum auctoritati aut eidem ipsis conciliandae, e consilio non priuasset se solatio hocce, a quo tunc potius praesidium petitus omnino est iudicandus.

§. IX.

Citra testamentum & codicillos fideicommissum tam vniuersale quam particulare, & huic aequale legatum singulari quodam seu praerogatiuam nato constitutum modo ex §. *fin. Inst. de Fideicommissar. hereditat.* et *L. ult. C. de Fideicommissis* praecipiente valens IUSTINIANO, pro peculiari accipitur vltimae voluntatis genere. Sed iam contuiti sumus flores in hac fegete natos, vbi modos probandi dispositiones parentum inter liberos sub censum vocauimus *supra §. V.* quo loco simul existimandum fuit de adplicatione argumenti istius ex legalium ratione sanctionum: quare nunc ut respondeamus super quaestionibus huius naturae, quae in procliui sunt ex traditis, laboris esset superforanei.

IIIa species fideicommissum et legatum liberis coram iniunct. modo priuilegiat. ex *L. fin. C. de Fideic.*

§. X.

Liberalitatem, quae mortis causa donationis venit adpellatione, vltimarum referri in numerum voluntatum, IUSTINIANI dubietatem pristinam explodentis oraculo in *L. ult. ber.*

IVta species mortis causa donatio parent. int. li-

ult. C. de Donation. caus. mort. monente intelligimus. Sola nuncupatione absque vlla voluntatis declaratione scripta *firmitate manere vallatam* eiusmodi donationem, iussit IMPERATOR. Quam ob causam vti quinque testium sollempnitate munitam nuncupatiuam recte fieri arbitratus est: ita et ex ratione huius constitutionis iuncta rationi *Nouellae CVII.* carens sollempnibus formaque codicillorum ordinaria mortis causa a parentibus inter liberos per nuncupationem facta donatio stabilis esse debet, et eodem, quo codicilli vtuntur nuncupatiui, censi iure. In eo iam non collocabimus operam, ut planum faciamus, an liceat parentibus exercere huiusmodi liberalitatem in liberos, vel quatenus vim nanciscatur donatio liberis proficua: siquidem in praesentiarum de modo tantum eam perficendi quaerimus. Praeter hoc mortis cogitatione nixae donationis genus, quod Romanarum ad amissim examinandum est legum, aliud patriae nostrae adhuc docent instituta, quod nimirum induit pacti indolem successorii, de quo pariter ac de notis, ex quibus donatio mortis causa discernenda est ab ea, quam inter viuos post mortem implendam dicimus, fusiori disputaui adparatu DN. PARENS Praefidis *Diff. de Different. Iur. Rom. et Germ. in Mortis causa donatione.* Quam autem pactum successorium valeat vetustissimorum auctoritate morum Germaniae scriptarum tabularum aequae parum ac sollempnium in cura haerentis, quam antiquissimam simplicitatem cultumque in affectatarum patriae consuetudinum haud exterminauit Latini iuris in subsidium et aliquod legum domesticarum, quoad ipsae deficiunt, leuamentum contingens pridem adoptio: expeditum est, quod nihil intersit, quacumque ratione veritas pateat vel stabilietur donationis ad patriorum iurium regulas, a parentibus liberorum intuitu perfectae. Quo maior enim est fauor dispositionum a parentibus inter liberos conditarum, si generatim spectentur, eo efficacior non potest non esse idem sociatus perpetuae et ingenitae quasi negotiorum indoli.

§. XI.

Erogantur aliquando bona liberalitate atque addicuntur, ita vt iisdem donatus statim consequatur dominium, nec integra amplius donatori facultas mutandi consilium, suspensio tamen effectu donationis, quantum ad rem donatam possidendam attinet, et ad mortem donantis reiecto. Haec munificentia in classem vltimarum voluntatum licet non sit referenda, neque ad hereditatem donatoris pertineant donaria, et hanc ob rem computanda non sint in determinandis legitima, Falcidia ac Trebellianica, quum separanda sint potius ab iis, quae tanquam bona defuncti hereditatis complent massam: nihilominus digna est eiusmodi largitio, cuius hoc loco fiat mentio. Certe propraerea, quod effectu, quem indigitavi, post obitum donantis demum gaudeat, cui quid contingit liberalitate tali, ad hanc quodammodo in enumerandis attendendum est generibus dispositionum de bonis morte in alios transmittendis. De valore autem donationis parentum inter liberos verba faciendi locus esse non videtur, (§. X.) nec immoramur ventilandis quaestionibus de donatione maioris ponderis et quantitate quingentorum solidorum excedente aëlis tamen haud insinuata, de momenti huius Germanicorum iurium dictamini contrariantis in Germaniae hodiernae terras alias irrepentis, ab aliarum finibus detrusi, fatis, ac de interitu reliquiisque morum patriorum pristinorum liberalitatis exercitio quum vniuersim et intuitu eorum, qui prosperitate vtebantur valetudinis, tum in his, qui imbecillo afflicti corpore, limitibus circumscripto arctissimis.

Vta species donat. parent. int. lib. quae fit inter vivos post mortem implenda.

§. XII.

Donationis, qua benigne sunt parentes liberis, causae non absimilis est remissa conferendi accepta a parentibus necessitas. Testamento et codicillis communicationis bonorum, quae a munificentia parentum ad aliquem ex liberis perlata sunt, veniam dari posse constat inter omnes et exemtum est dubiis.

Vta species remissio collationis inter liberos.

dubiis. Fauet autem praeterea liberis donatione parentum lucri aliquid percipientibus voluntas indulgendi immunitatem a collatione alias declarata vel ex argumentis colligenda probabilibus. Etenim in genere nihil impedit, quominus inter vivos remitti possit collatio. Deinde vel donationis ipso facto, verbisue, quibus est usus, testatum facit parens animum plus tribuendi cuidam ex liberis ac reliquae proli, & inde inaequalitas, ad quam euitandam comparata est collatio, diserte statuitur, vel causam subnectit liberalitatis, quae tollit omne collationis fundamentum. Ita profecto sese habet res, si nullo vnquam tempore donata se repetiturum donator spondeat, ergo ex bonis ipsius ea prorsus exesse velit, si compensandae operae in parentum negotiis collocatae causa munera sparserint parentes, si transigendi vel diuidendi bona parentis alterius praemortui animo dona in liberos contulerit parentum alter superstes: vti & seria & ex consilio atque destinatione proficiscens voluntas rem donatam plenissime & praecipuo iure donatario vindicandi aliquando colligi potest ex acceptione donationis iubente donatore a donatario diserte facta scriptisue declarata, quo certius constet de commodo parentum ex largitione in liberos redundante. Liquent ex his argumenta pariter ac modi probandi remissionem collationis nuncupatiam, siue orali sola parentum in iussione requiscentem, siue scriptis, quibus ob deficientia requisita, quae leges exigunt, satis roboris haud est, nitentem.

§. XIII.

VII^{ma} species diuisionis parent. inter lib. nuncupatiua.

Ipse IUSTINIANVS *Novella CVII. Cap. III.* parentum inter liberos diuisionem legali complexus oratione singularem profert visionem, in qua datur priuilegium voluntatis parentum inter liberos vltimae. Est autem diuisionis parentum inter liberos actus, quo saluis vncis hereditariis legitimis statuit parens, quae esse hereditario comprehensae res cuique liberorum vnciarum suarum cedere debeant nomine. Nihil omnino mutandum

tandum est in diuisione per se tali quoad successionem ab intestato, nisi forte iunxerit heredis institutionem legatumue diuisioni disponens: in qua tamen inspectione postulat indoles dispositionis, vt instructa sit iis, quibus opus est in testamento vel codicillis parentum inter liberos condendis. Quum vero plurima huiusmodi momenta scripturam sapiant vltimae voluntatis indicem: merito eadem ponderanda sunt argumenta in diuisione parentum nuncupatiua aestimanda ac in eorum testamentis codicillisque diiudicandis. Nuncupatiuae quidem diuisionis a parentibus profectae neque in *Nouellae XVIII. Capite VII.* neque in ipsius *Nouellae CVII. Cap. III.* vlla commemoratio quam posteriori ex constitutione aut a liberis subscribendum sit diuisioni aut propriae diuidentis manu subnotante illa firmanda. Sed hic etiam ad rationem respiciendum est sanctionis, quae clara omnia subscriptione fieri vult, et quae ad furrogandam *Nouellae XVIII. Capiti III.* quod obscuritati et incertitudini non satis obuiam iuerat, *Caput III. Nouellae CVII.* mouit IUSTINIANVM: siquidem obtinet ratio haec, ideoque constitutio ipsa, vbi aliis probationibus intercedentibus de rei constat veritate, qua in causa pari ambulat passu subscriptio liberorum et eorundem praesentia in diuisione declaranda, vti quoque parentum subsignatio ac certa eorum indubitataque aliunde apparens vel argumentis elicienda concludentibus sententia. Sicuti tandem in ipsa etiam scripta dispositione nihil prorsus refert, adiecta aestimatione an omissa eadem, res vncius liberorum legitimis assignentur, HARPRECHT ad §. 3. *Inst. de Testament. ordinand.* CARPZOV. *Part. III. Const. IV. defn. 23.* BOEHMERVS *Intrad. in Ius Digest. Lib. XXIX. Tit. 1. §. 20:* ita minus adhuc vtraque haec visio differt in diuisione nuncupatiua, vbi simulac voluntas parentum in dubio amplius non haeret, perspectum etiam est, quoniam disponens erogarit bona animo.

D

§. XIV.

§. XIV.

VIII^{ua} species pacta
successoria
parentum
cum liberis.

Claudit agnen pactum, quo sancito convenit parentibus cum liberis de futurae horum in bona parentum successionis modo. Quenam stent rationes pro conventionum istarum vigore, generatim indicavimus §*pho* X. Hic in transitu quasi addimus, quod ad renunciatiua non minus ac ad adquisitiua pacta successoria trahenda sint, quae de probatione eorundem loco monuimus excitato. Quin, si parentes cum liberis sint pacti, horum, quoad minorenes non fuerint, neque errorem vitiumve aliud docuerint, nemini de laesione in legitima querendi superest fundamentum, quum conventionem vel de inaequalibus vncis vel de sortiendis imparis pretii rebus hereditariis genus quoddam contineatur renunciationis. His itaque modum saltem nuncupatione privilegio affectam paternam maternamve de bonis legem dicendi exposuisse abunde sit, numerumque praecipuorum huc spectantium generum: siquidem pluribus eruendi ipsarum, quarum intulimus mentionem, rerum naturam haud cepinus consilium.

F I N I S.

NOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE
DOMINO DEFENSURO

S. P. D. A. P.

P R A E S E S.

Multus es in hauriendis doctrinis, RESPONDENS AESTIVMATISSIME, qua quidem TE frustrari laudeme non sinit, quod et opitulante adquisivisti ingenii bonitate et progressionem discendi, cum Musis & humanitate commercium, quo etiam illis ad huc coniungeris. Facilitati et iucunditati naturae TVAE non ingratae societatis accedit lege morum elegantia dulciorum, siquidem nunquam non perniciosam fugiens perulantium, proteruorum, intemperantium, ignavorum duritatem animorum et acerbitatem modestiae plurimum dedisti. TIBI itaque documentum vitae academicae hactenus optime transactae statuendum meditanti bene precari monet officium, monet industriae TVAE indolisque pensatio, et ad eam, qua mores conformari videntur, philosophiam comparatio. Adplaudo TIBI inchoata persequentis; reliquum iter ad castissimarum adyta Musarum, ad sacrarium Themidis conscire ut pergas, opto voveoque, certissime persuasus, hoc facto TIBI nec praemia defutura nec vlla prosperitatis vitaeque dulcissimae commoda. Me vero TVI studiosissimum amare charumque habere non desinas. Vale.
Hallae Salicae. VI. Eidus Maias A. R. G. H. c170cccliv.

DOCTISSIMO, AESTVMATISSIMO
DOMINO RESPONDENTI

S. P. D.

AVGVST. HENNING. WINCKLER

EBELEBIENSIS THVRINGVS

I. V. G.

OPPONENS.

Ab initio studiorum meorum, ex quo tempore TVA me
hauđ dedignatus es amicitia, cujus quotidiana recorda-
tio maximae mihi est voluptati, sentiens praeclearum
TVVM ingenium, excellentem satisque excultam ratio-
nem, admirandas apvssimasque ad studia prosequenda animi do-
tes, diligentiam demum incredibilem, nullus dubitavi, TE olim
decus familiae TVAE fore, ac de patria meritissimum. Quae
opinio non vana persuasione, sed solido fundamento firmata, nunc
minime me fefellit, sed potius spem de TE conceptam satis abun-
danterque adimplevit. Cathedram enim scandens, publice exhibes
egregium solidae eruditionis specimen. Praestitisti TE vi-
rum, qualem TE perspecta indole TVA iam dudum iudicavi.
Nec est cur desperem, fore ut talem in defendenda doctissima dis-
sertatione TEMET praebeas. Quid ergo mihi, qui hoc vnice cu-
ro, ut salua sit maneatque amicitia nostra, superest, quam ut ex
animo cordeque sincero gratuler conamina TVA, specimenque
doctrinae perpulchrum, quod in frequentissima commilitonum con-
tione, magna procul dubio cum laude ingenii doctrinaeque, nec
minori elegancia publice ac feliciter edes. Vt vero amicitiae sis
memor nostrae, quam sanctam hucusque coluimus, etiam at-
que etiam rogo. Vale Dabam D. IIX. Maii MDCCLIV.

Monfieur,

Monsieur,

Il n'est pas nécessaire, que je vous donne de nouvelles preuves de ma tendresse deüë à l'amitié, dont vous m'avez bien voulu honorer jusqu'ici; c'est elle même, en faveur de la quelle je me flatte, que vous aiez été suffisamment persuadé de mon amour et que vous le soiez encore. Néanmoins je crois à propos de profiter à présent de l'occasion favorable qui s'offre telle que je la souhaite de remplir mon devoir. Mon unique desir est de protester publiquement, que je vous félicite de tout mon coeur de l'applaudissement, que votre savoir, votre Thèse, et l'art de la soutenir vous procurent. Charmé de l'honneur que vous m'avez fait de me croire capable d'y opposer, je n'ai pas voulu manquer de vous déclarer que je vous en suis infiniment obligé. Au reste je ne cesserai d'être avec l'attachement le plus sincere du monde,

Monsieur,

Votre

à Halle
ce 8. Mai
1754.

très-humble et très-obeissant serviteur
et ami,

Auguste Guillaume Lessmann,
de Halberstadt, Etudiant en Droit.

PRAE-

PRAENOBILISSIMO ATQUE DOCTISSIMO
DOMINO RESPONDENTI
AMICO AESTVMATISSIMO

S. P. D.

IOHANN DANIEL KNOLL

HALBERSTADIENSIS M. C.

Verum gaudium non semper posse reprimi, quis est, qui dubitet? Quod quidem neganti ipse meo saltem exemplo contradicerem. Audiens enim TE, VIR PRAENOBILISSIME, AMICE inter paucos DILECTE, dissertationem publice esse defensurum, non potui non sinceram meam erga TE mentem testificari TIBIQUE diem huncce gratulari. Quod ut facerem, plures me impulerunt causae. Lex enim amicitiae haud minima est, ut, si amico aduersa contigerint, alter tristitia afficiatur, si laeta atque optata, ut gaudeat, suumque gaudium ostendat. Deinde vero TVVS in me amor verus, quem semper eundem esse deprehendi, iure quodam suo id sibi postulare videtur, ut TIBI et hoc die, quo TE specimen eruditionis TVAE edere cernimus, gratuler faustaque quaeuis acclamationem. TVO itaque officio bene fungaris, strenueque defendas TVAM dissertationem, ut spem, quam Mater TVA sincerissima pariter ac omnes illi, qui diuina rite sciunt aestimare ingenia, de TE conceperunt non impleas solum verum etiam valde superes. Quod reliquum est, quum mutuam nostram amicitiam re potius ipsa, quam ut verbis eam exprimere possim, iam experti simus, non opus esse censeo pluribus illius mentionem facere. Siquidem haec ipsa, quae iam legis, ex intimis cordis pennealibus profecta esse ingenue fateor. Praeterea tamen, si licitum est in me aliquid recipere, TIBI me promitto ad quaeuis officiorum genera semper paratissimum. Dabam Halae VI. Id. Maias MDCCLIV.

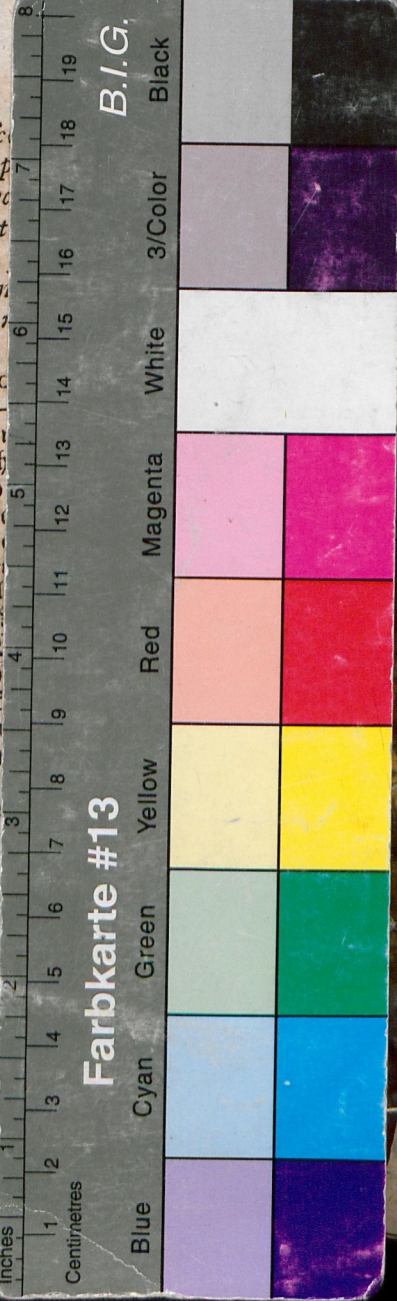
Halle, Diss. 1754

ULB Halle
004 928 13X

3

DE

1757 3a

DISPOSITIONIBVS^{3a}
PARENTVM INTER LIBEROS
NVNCVPATIVIS

5

EXERCITATIONEM IVRIDICAM
AVCTORIT. INL. I. CTOR. REG. FRIDERIC. ORDINIS

PRAESIDE

D. IOAN. PHILIPPO CARRACH

IVR. PROF. PVBL. IVRID. ORDINIS ADSESS.

REG. SOCIET. TEVTON. GOETTING.

SODAL. HONORAR.

D. IVNII A. R. G. H. c1810ccliv.

PVBlice DEFENDENDAM

EXHIBET

IOAN. FRIDERIC. GVILIELM. AVGVSTINN
HALBERSTADIENSIS.

HALLAE SALICAE
PRELO IOAN. FRID. GRVNERTI.

